

Høring om regler for valg av menighetsråd og leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) og tilhørende endringer i kirkeordningen

Høringsnotat 15. februar 2022

Sammendrag

Kirkemøtet 2021 avklarte noen overordnede problemstillinger ved endring av kirkevalgreglene. Kirkemøtet vedtok også å be Kirkerådet legge frem forslag til nødvendige endringer i kirkevalgreglene for Kirkemøtet i 2022. De foreslåtte endringene følger opp vedtakene fra 2021. I tillegg foreslås det noen mer konkrete bestemmelser på detaljnivå.

I forbindelse med arbeidet med kirkelig organisering vil det kunne komme endringer i valgordningene som eventuelt vil bli gjeldende fra kirkevalget i 2027. Kirkemøtet skal etter planen behandle en sak om kirkelig organisering i 2022. I denne saken legges det derfor kun opp til å foreta mindre endringer i de gjeldene kirkelige valgreglene.

I forbindelse med endring i kirkevalgreglene foreslår Kirkerådet noen endringer i kirkeordningen. Det foreslås et tillegg i paragrafen om overføring av stemmerett til et annet sokn enn der man er bosatt. Dette skal gi mulighet for at personer som allerede er valgt inn i et råd, kan sitte i rådet ut perioden og samtidig være valgbar i et nytt råd i neste periode. Kirkerådet foreslår også en endring i hvor mange varamedlemmer det må være i et menighetsråd, for å gi mer fleksibilitet til små menighetsråd.

I avsnitt 2.1 diskuteres justeringer i regler for Nominasjonskomiteens liste. Dette er oppfølging av Kirkemøtets vedtak om å beholde dagens modell for listevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet med Nominasjonskomiteens liste og andre lister, med noen mindre justeringer. Det foreslås å åpne for at valg av nominasjonskomité kan gjennomføres i digitalt møte, noen presiseringer om nominasjonskomiteens arbeid og forholdet mellom nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste, og det diskuteres ulike ordninger for listestøtte til Nominasjonskomiteens liste.

Kirkemøtet i 2021 vedtok overordnede føringer for forhåndsstemningen. Avsnitt 2.2 foreslår endringer i tråd med dette. Det foreslås å fastsette ett, felles nasjonalt tidspunkt for forhåndsstemming, at det skal være forhåndsstemming i forbindelse med en gudstjeneste og at det i tillegg skal være forhåndsstemming minst to timer i uka. Paragrafen om at det bør være forhåndsstemming på institusjoner og på arrangementer rettet mot unge, foreslås videreført.

I avsnitt 2.3 følges Kirkemøtets vedtak om supplerende nominasjon ved menighetsrådsvalg og kommunikasjon om lister og kandidater opp. Kapittel 3 presenterer andre endringer i kirkevalgreglene som foreslås. Dette gjelder blant annet tilkjenning av medlemskap, manntall, frister og valgpresentasjon ved valg av menighetsråd. Det foreslås også en forenkling i reglene for nytt valgoppgjør i perioden, og det foreslås å ta inn en ny paragraf om omvalg ved ekstraordinære hendelser. Kapittel 5 omhandler økonomiske og administrative konsekvenser.

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
1. Endringer i kirkeordningen	3
1.1 Endret soknetilknytning og fortsatt medlemskap i menighetsråd	4
1.2 Antall varamedlemmer i menighetsrådet	4
2. Kirkevalgreglene – oppfølging av vedtak fra Kirkemøtet 2021.....	6
2.1 Modell for listevalg – justeringer som følger opp Kirkemøtets vedtak	6
2.2 Forhåndsstemmegivning	14
2.3 Oppfølging av andre vedtak fra Kirkemøtet 2021	19
3 Andre endringer i kirkevalgreglene.....	22
3.1 Stemmerett, manntall, fritak.....	22
3.2 Valgorganene	24
3.3 Stemmesedler	25
3.4 Presentasjon av lister og kandidater til menighetsrådsvalg.....	25
3.5 Rett til assistanse ved stemmegivning.....	26
3.6 Organisering av stemmegivningen på valgtinget	26
3.7 Opptelling, protokollering og oversendelse av materiell	28
3.8 Nytt valgoppgjør i perioden	29
3.9 Omvalg ved ekstraordinære hendelser. Omvalg etter klage	30
3.10 Mindre forenklinger, presiseringer og språklige justeringer	30
3.11 Frister	31
3.12 Fødselsår på stemmesedlene	31
3.13 Andel under 30 år på listeforslag	31
3.14 Tidspunkt for fratredelse av stilling – betydning for valgbarhet.....	32
3.15 Andre endringer.....	33
3.16 Høringsspørsmål.....	33
4. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	33

Innledning

Forslagene i denne høringen er en del av den kirkelige demokratiutviklingen som har skjedd over tid, særlig utviklingen som følge av demokratireformen fra og med kirkevalget i 2009. Kirkemøtet 2021 fattet vedtak som avklarte noen overordnede problemstillinger ved endring av kirkevalgreglene. Kirkemøtet vedtok også å be Kirkerådet legge frem forslag til nødvendige endringer i kirkevalgreglene som følger opp vedtakene fra 2021, frem for Kirkemøtet 2022. Dette høringsnotatet følger opp dette, i tillegg til å fremme forslag til noen mer konkrete bestemmelser på detaljnivå.

I forbindelse med arbeidet med kirkelig organisering vil det kunne komme endringer i valgordningene som eventuelt kan bli gjeldende fra kirkevalget i 2027. Kirkemøtet skal etter planen behandle en sak om kirkelig organisering i 2022. I dette høringsnotatet legges det derfor kun opp til å foreta enkelte mindre endringer i valgreglene.

Ved kirkevalget i 2019 var alle valgreglene samlet i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene). Kirkerådet foreslo for Kirkemøtet 2021 å dele opp reglene, slik at regler for valg av menighetsråd og valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet blir ett regelsett, og de andre valgene til bispedømmeråd og Kirkemøtet blir selvstendige regelsett. En hovedgrunn til dette var å tydeliggjøre hvilke regler som gjelder, for de som skal organisere valget lokalt. Når reglene for valg av prest, lek kirkelig tilsatt, døvemenighetenes representant og samiske representanter skilles ut fra kirkevalgreglene, blir regelverket lokale valgorganer trenger å forholde seg til, mindre omfattende. Kirkemøtet 2021 sluttet seg til dette forslaget gjennom å vedta *forskrift 14. november 2021 nr. 3260 om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet*.

De gjeldende kirkelige valgreglene ble vedtatt med hjemmel i kirkeloven. Kirkeloven ble opphevet fra 1. januar 2021 og erstattet av lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) og kirkeordning 30. mars 2019 nr. 2307 for Den norske kirke. Av regeltekniske hensyn er det derfor nødvendig å oppheve disse kirkelige regelsettene, for så å vedta dem på nytt – i sin helhet – med grunnlag i den myndighet Kirkemøtet har fra 2021. Selv om hele regelverket vil bli lagt frem til vedtak på Kirkemøtet 2022, er det i hovedsak kun de bestemmelsene som foreslås innholdsmessig endret, som blir behandlet i høringen.

Kirkerådet vedtok på sitt møte 10.–11. februar 2022 å sende saken på høring.

1. Endringer i kirkeordningen

Gjennomføringen av de siste kirkevalgene har vist at det er noen problemstillinger som vil kunne kreve en endring av kirkeordningen for Den norske kirke (det øverste internkirkelige regelverket). Det dreier seg om spørsmål om valgbarhet i forbindelse med overført soknetilknytning og antall varamedlemmer i menighetsrådet.

1.1 Endret soknetilknytning og fortsatt medlemskap i menighetsråd

Medlemskap i Den norske kirke er i utgangspunktet knyttet til det sokn medlemmet er bosatt i. Biskopen kan imidlertid etter søknad fra et medlem samtykke i at dette får sin tilknytning overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i, i henhold til kirkeordningen § 6. Dette er en endring i forlengelsen av den tidligere kirkelovens åpning for å få overført stemmerett, og dermed valgbarhet, til et annet sokn enn bostedssoknet for et begrenset tidsrom.

Ved tidligere kirkevalg har det vært eksempler på at et menighetsrådsmedlem har flyttet ut fra det soknet vedkommende var valgt inn i menighetsrådet, men fått samtykke fra biskopen til å videreføre tilknytningen til soknet ut valgperioden. Valgperioden i menighetsrådet varer ut oktober i valgåret. Et krav for å kunne bli valgt til menighetsrådet er at kandidaten har stemmerett i soknet på valgdagen. Om det aktuelle medlemmet har ønsket å stille til valg i menighetsrådet i det soknet vedkommende har flyttet til, må vedkommende være valgbar i det nye bostedssoknet på valgdagen. Etter kirkeordningen § 7 annet ledd kan ingen ha stemmerett, og dermed heller ikke valgbarhet, i mer enn ett sokn. Derfor har konsekvensen vært at et slikt medlem har tapt valgbarheten i sitt tidligere sokn, og måttet tre ut av menighetsrådet før valgperioden er over, for å kunne stille til valg til det nye menighetsrådet. Dette har gitt noen urimelige utslag, særlig i tilfeller hvor det aktuelle menighetsrådsmedlemmet har ivaretatt lederverv eller lignende. Kirkerådet foreslår derfor å justere kirkeordningen, slik at biskopen kan samtykke i at et medlem beholder valgbarheten i et sokn ut valgperioden, selv om vedkommende flytter eller får sin tilknytning overført.

Kirkerådet foreslår etter dette at kirkeordningen § 6 annet ledd skal lyde:

Biskopen kan etter søknad fra et medlem samtykke i at dette får sin tilknytning overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i.
Biskopen kan samtykke i at et medlem beholder valgbarheten i et sokn ut valgperioden, selv om vedkommende flytter eller får sin tilknytning overført.

Høringsspørsmål:

Støtter du/dere forslag til endring i § 6 i kirkeordningen? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

1.2 Antall varamedlemmer i menighetsrådet

Kirkeordningen fastsetter i dag at det skal velges minst fem varamedlemmer for de valgte medlemmene i menighetsrådet. I høringen om overordnede problemstillinger til endringer i kirkevalgreglene 2020 var det enkelte høringsinstanser som tok opp et ønske om å redusere antallet varamedlemmer i menighetsrådet. At det er samme krav om antall varamedlemmer i et menighetsråd som har ti valgte medlemmer, som i et

menighetsråd som har fire valgte medlemmer, kan virke urimelig. Kirkerådet vurderer derfor om det bør gjøres endringer i antallet varamedlemmer.

KIFO-evalueringsrapporten av kirkevalget i 2019 pekte på følgende:

I 2019 hadde kun 27,8 prosent av soknene flere kandidater enn antallet som skulle velges. Med andre ord hadde nærmere tre fjerdedeler (72,2 prosent) tilstrekkelig antall kandidater på listene til å gjøre menighetsrådsvalget til et reelt valg i 2019.¹

Med antallet som skal velges, menes det antallet medlemmer og varamedlemmer, dvs. minst ni kandidater (fire valgte medlemmer og fem varamedlemmer). Hvis kravet til antall varamedlemmer senkes, vil det muligens gjøre det lettere å sikre et reelt valg ved menighetsrådsvalgene.

Hensynet til at det skal være mulig å rekruttere tilstrekkelig antall kandidater til å få oppfylle kravet, må avveies mot hensynet til å sikre at man har nok varamedlemmer til menighetsrådet til at rådet kan være i funksjon gjennom hele fireårsperioden. I løpet av en fireårsperiode vil erfaringsvis en del menighetsrådsmedlemmer tre ut av rådet på grunn av flytting, fritak eller andre årsaker.

Kirkerådet foreslår å differensiere antallet varamedlemmer det må være, avhengig av hvor mange menighetsrådsmedlemmer det er. Kirkerådet foreslår derfor at dersom det velges fire medlemmer, skal det samtidig velges minst tre varamedlemmer. Velges det seks medlemmer, skal det samtidig velges minst fire varamedlemmer. Velges det åtte eller ti medlemmer, skal det samtidig velges minst fem varamedlemmer.

Kirkerådet foreslår derfor at kirkeordningen § 9 første ledd skal lyde som følger:

Menighetsrådet består av soknepresten og – etter menighetsmøtets bestemmelse – fire, seks, åtte eller ti andre medlemmer som velges ved flertalls- eller forholdsvalg for fire år etter regler fastsatt av Kirkemøtet. *Velges det fire medlemmer, skal det samtidig velges minst tre varamedlemmer. Velges det seks medlemmer, skal det samtidig velges minst fire varamedlemmer. Velges det åtte eller ti medlemmer, skal det samtidig velges minst fem varamedlemmer.* Endring av tallet på de medlemmer som skal velges, må være vedtatt i menighetsmøtet før valget kunngjøres.

Høringsspørsmål:

Støtter du/dere forslag til endring i § 9 i kirkeordningen? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

¹ Rafoss, Agedal, Larsen og Rønningen (2020). *Et demokrati i endring - En analyse av kirkevalget 2019*. KIFO Rapport 2020:2, s. 39.

2. Kirkevalgreglene – oppfølging av vedtak fra Kirkemøtet 2021

2.1 Modell for listevalg – justeringer som følger opp Kirkemøtets vedtak

En av de overordnede problemstillingene som Kirkemøtet tok stilling til i 2021, var spørsmålet om modell for listevalg. Spørsmålet var på høring høsten 2020. Kirkemøtet 2021 vedtok følgende:

Kirkemøtet ønsker å beholde dagens modell for listevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet med Nominasjonskomiteens liste og andre lister, med noen mindre justeringer (modell A).

I det følgende gjøres det rede for forslag til noen mindre justeringer som følger opp Kirkemøtets vedtak.

2.1.1 Valg av nominasjonskomité

Etter gjeldende regler har valgrådet ansvaret for at det blir valgt en nominasjonskomité etter følgende prosedyre: Valgrådet skal i samarbeid med prosten innkalle menighetsrådsleder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet til et valgmøte. Møtet finner sted innen 1. mars i valgåret. Hvert menighetsråd i prostiet har én stemme. Det velges et lekt medlem og et lekt varamedlem fra hvert prosti i bispedømmet. Valget avgjøres ved simpelt flertall. Ungdomsrådet i bispedømmet oppnevner et lekt medlem og et lekt varamedlem under 30 år innen 1. mars i valgåret. I de tre nordligste bispedømmene skal bispedømmerådet oppnevne en samisk representant og en samisk vararepresentant etter forslag fra Samisk kirkeråd, som lekt medlem av nominasjonskomiteen innen 1. mars i valgåret.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomiteen med minst 40 prosent. Dersom nominasjonskomiteen etter valg og oppnevninger etter bokstav a til c ikke får representasjon av minst 40 prosent av begge kjønn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn ved valgene etter bokstav a opp på de respektive lister i det omfang som er nødvendig for å oppnå slik balanse. Medlemmer og varamedlemmer i bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

Kirkerådet legger til grunn at det ikke bør gjøres større endringer i reglene om valg av nominasjonskomité nå, siden det er forutsatt at ordningen skal videreføres med noen mindre justeringer. Kirkerådet foreslår likevel å endre fristen fra 1. mars til 1. februar, se mer i avsnitt 3.11 nedenfor. I lys av de senere års erfaringer, mener Kirkerådet også at det bør åpnes for at valgmøtet kan gjennomføres som et digitalt møte.

2.1.2 Oppfordring om å fremme kandidater til Nominasjonskomiteens liste og andre valglister

Etter gjeldende regler skal valgrådet sende en oppfordring til menighetsrådene og ungdomsrådet i bispedømmet om innen 1. mars i valgåret å fremme forslag om inntil fire leke kandidater til bispedømmerådet. Rådene kan foreslå kandidater fra hele bispedømmet. De som foreslås, skal forespørres av forslagsstiller om de er villige til å la seg nominere.

Kirkerådet foreslår å endre fristen fra 1. mars til 1. februar, se mer i avsnitt 3.11 nedenfor.

På Kirkemøtet 2021 ble forslag om at menighetsrådene skulle utfordres til å innhente forslag til kandidater også til andre nomineringsgruppers valglister, drøftet. Dette var imidlertid i tilknytning til modell C, dvs. en valgordning med utgangspunkt i selvstendige lister, uten Nominasjonskomiteens liste. Komitéflertallet anbefalte at Kirkemøtet skulle vedta at: «Det regelfestes at menighetsrådene utfordres til å innhente forslag til kandidater til nomineringsgruppens valglister». Komiteen forklarte dette forslaget gjennom følgende merknad:

Komiteen har vurdert et forslag om å erstatte den siste setningen i flertallets forslag til vedtakspunkt 1 til at «Medlemmer av menighetsrådene kan foreslå kandidater til nomineringsgruppens valglister». Komiteen viser til at det opprinnelige forslaget er foreslått som et tiltak for å gi menighetsråd innflytelse i nominasjonsprosessen i modell C. Komiteen mener det er en verdi at menighetsrådet som organ får en oppgave i nominasjonsprosessen. Komiteen ser samtidig behov for å gjøre noen presiseringer for å klargjøre at menighetsrådet ikke trenger å ta stilling til om det skal støtte enkeltlister. Komiteen mener det må regelfestes at menighetsrådene utfordres til å innhente forslag til kandidater til nomineringsgruppens valglister. Disse kan oversendes til alle nomineringsgruppene, uten at menighetsrådene trenger å ta stilling til hvilken kandidat som er aktuell for hvilken liste. Dette vil gi menighetsrådet et oppdrag i nominasjonsprosessen. Komiteen mener at også ungdomsrådene i bispedømmene bør gis anledning til å foreslå kandidater til nomineringsgruppens valglister på lik linje med menighetsrådene. Det vil være opp til nomineringsgruppene å ta stilling til forslagene og forespørre de foreslåtte kandidatene.

Flertallet i Kirkemøtet valgte likevel ikke å gå for dette, da det var knyttet til modell C, og Kirkemøtet vedtok å videreføre modell A med Nominasjonskomiteens liste og andre lister, med noen justeringer. Nomineringsgrupper vil uansett kunne oppfordre menighetsråd til å komme med forslag til kandidater.

Kirkerådet mener at det likevel kan være aktuelt å regelfeste at menighetsrådene og ungdomsrådene utfordres til å innhente forslag fra menighetsrådene til kandidater til alle nomineringsgruppens valglister også i en modell med Nominasjonskomiteens liste, ut fra et prinsipp om likebehandling. Forslaget vil gi rådene en styrket rolle i

nominasjonsprosessen også for de andre valglistene, samtidig som de enkelte menighetsråd ikke trenger å ta stilling til hvilke kandidater som er aktuelle for hvilke lister. Kirkerådet foreslår følgende nye paragraf:

§ 5-3. Forslag til kandidater til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgrådet skal sende en oppfordring til menighetsrådene og ungdomsrådet i bispedømmet om innen 1. februar i valgåret å innhente forslag til leke kandidater til Nominasjonskomiteens liste og nomineringsgruppene valglistene. Forslag til kandidater kan komme fra hele bispedømmet. Forslagene kan sendes til nominasjonskomiteen etter § 6-2 og alle nomineringsgruppene, uten at menighetsrådene trenger å ta stilling til hvilken kandidat som er aktuell for hvilken valgliste.

Paragrafen erstatter dagens bestemmelse i § 6-2 annet ledd om at valgrådet skal sende en oppfordring til menighetsrådene og ungdomsrådet i bispedømmet om fremme forslag til kandidater til nominasjonskomiteens liste.

2.1.3 Rammer for nominasjonskomiteens arbeid

Etter gjeldende regler er det fastsatt at nominasjonskomiteen innkalles til ett eller flere møter etter utløpet av forslagsfristen, for å sette opp et listeforslag. Det er regelfestet at nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Medlemmer og varamedlemmer av nominasjonskomiteen kan ikke settes på listeforslaget. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om én kandidat hver.

Kirkerådet foreslår å oppheve begrensningen på at Nominasjonskomiteens medlemmer kun skal kunne fremme forslag om én kandidat hver. Erfaringer fra kirkevalget i 2019, viste at det var enkelte bispedømmer som hadde få innkomne forslag. Nominasjonskomiteens medlemmer bør kunne lage et så godt som mulig listeforslag, uten å at reglene skal sette slike begrensninger. Av pedagogiske hensyn, foreslås det å presisere i reglene at medlemmene kan fremme forslag om kandidater. Det vil være opp til nominasjonskomiteens demokratiske prosesser å avgjøre hvilke foreslåtte kandidater som blir satt opp på listeforslaget.

Fordi nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, har den innhentet svar på slike spørsmål i forbindelse med nominasjonen. Slik innhenting har også hatt som formål å opplyse velgerne om hva kandidatene står for. Kirkemøtet i 2021 bekreftet prinsippet om at listene selv er hovedansvarlig for informasjon om listen og kandidatene. Dette er nærmere omtalt i avsnitt 2.3.2 nedenfor. Det foreslås derfor å presisere at nominasjonskomiteen fastsetter spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, men at Nominasjonskomiteens listes tillitsvalgte har ansvar for eventuell publisering av disse svarene, jf. forslag til § 6-2 tredje ledd (endringer i kursiv):

Nominasjonskomiteen innkalles til ett eller flere møter der en setter opp et listeforslag. Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. *Nominasjonskomiteen fastsetter i den forbindelse spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Nominasjonskomiteen skal legge spørsmålene til grunn for nominasjonsprosessen samt gjøre dem tilgjengelige for Nominasjonskomiteens listes tillitsvalgte til bruk i listens kommunikasjon.* Medlemmer og varamedlemmer av nominasjonskomiteen kan ikke settes på listeforslaget.

Kirkerådet har mottatt flere tilbakemeldinger om at nominasjonskomiteenes arbeid ble opplevd som utfordrende ved valget i 2019. Det kreves en del administrativt arbeid blant annet med å kalle inn til møter, kontakte foreslåtte kandidater og skrive protokoll. Det vil i de fleste tilfeller være begrenset hvor mye av dette nominasjonskomiteens medlemmer har kapasitet til å ta på seg. Registrerte nomineringsgrupper kan søke intensjonsstøtte til å dekke denne typen arbeid. For å gi nominasjonskomiteene likeverdige rammebetingelser som de registrerte nomineringsgruppene, foreslår Kirkerådet å presisere at nominasjonskomiteene skal få sekretariatsbistand fra bispedømmerrådet. Ved valget i 2019 ble det lagt til grunn at denne administrative støtten måtte gis av en annen person enn den som var sekretær for valgrådet. Dette er ofte krevende å få til på bispedømmekontorene. Det foreslås derfor å presisere i regelverket at samme person kan være sekretær både for valgråd og nominasjonskomité. Kirkerådet legger til grunn at rollekombinasjonen som sekretær for nominasjonskomiteen og sekretær for valgrådet, ikke i seg selv vil medføre inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 annet ledd eller kirkeordningen § 42. Kirkerådet viser i den sammenheng til at hovedregelen i forvaltningsretten er at inhabilitet ikke inntreffer ved verv- eller rollekombinasjoner.²

2.1.4 Tillitsutvalg. Forholdet mellom nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste.

Ved valg av leke medlemmer til bispedømmerråd og Kirkemøtet er det etter de gjeldende reglene listetoppen på Nominasjonskomiteens liste som fungerer som listens tillitsvalgte. De fem øverst rangerte kandidatene på Nominasjonskomiteens liste fungerer som tillitsutvalg. Ved valg av menighetsråd skal nominasjonskomiteens leder fungere som listens tillitsvalgte, og nominasjonskomiteens medlemmer fungere som tillitsutvalg, med mindre nominasjonskomiteen bestemmer noe annet.

Det er listeforslagets tillitsvalgte som gjennom forhandlinger med valgmyndighetene skal forsøke å bringe listeforslaget i samsvar med reglene dersom et listeforslag ved innleveringen ikke oppfyller reglenes krav. Det innebærer i praksis at hvis nominasjonskomiteen ikke klarer å levere et listeforslag som innfrir reglenes krav om f.eks. ungdomsrepresentasjon, vil det være listetoppen, og ikke

² Se Woxholt (2011) *Forvaltningsloven med kommentarer* (5 utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag s. 172–179.

nominasjonskomiteen, som får i oppdrag fra valgmyndighetene å forsøke å finne en ungdom til listeforslaget.

På den ene siden er det argumenter som taler for at det er nominasjonskomiteen som har utarbeidet listen, som også bør være den som forhandler med valgmyndighetene. På den annen side er det argumenter som taler for at det er kandidatene på listen selv som overtar ansvaret etter at listeforslaget er levert fra nominasjonskomiteen. Det bør være tydelig at kandidatene eier listen selv, etter at den er levert fra nominasjonskomiteen. Videre er det slik at nominasjonskomiteen er ferdig med sine møter og sitt arbeid når de ferdigstiller listeforslaget. Kirkerådet legger til grunn at nominasjonskomiteen uansett vil arbeide for å tilfredsstille kravene i valgreglene.

Et alternativ (alternativ 1) vil være å videreføre gjeldende ordning. Her vil den tillitsvalgte og varatillitsvalgte (dvs. listetoppen og nest øverste kandidat) være de som forhandler med valgrådet, men Kirkerådet har lagt til grunn at det er naturlig at de tillitsvalgte benytter resten av tillitsutvalget for å få hjelp. Kirkerådet har antatt at det er tillitsutvalget for listen som bestemmer om listen skal suppleres med et nytt navn dersom en kandidat viser seg å være ikke valgbar og/eller blir fritatt.

Et annet alternativ (alternativ 2) vil være å regelfeste at listetoppen og lederen av nominasjonskomiteen, i felleskap, skal forsøke å bringe listeforslaget i samsvar med reglene, gjennom forhandlinger med valgmyndighetene. Et slikt alternativ vil sikre at listens tillitsvalgte ikke blir alene om ansvaret for å bringe listeforslaget i samsvar med reglene, men vil dele ansvaret med lederen av nominasjonskomiteen. Listetoppen og lederen av nominasjonskomiteen vil kunne konsultere hhv. resten av tillitsutvalget og/eller nominasjonskomiteen ved behov. Kirkerådet antar at det da vil være tillitsutvalget, supplert av lederen av nominasjonskomiteen, som må ta stilling til om listen skal suppleres med et nytt navn.

En kunne ha vurdert om kandidatene på listen selv skulle velge sin tillitsvalgte og sitt tillitsutvalg. Samtidig er det slik at de som står øverst på valglisten, har større sjanse for å bli valgt, og det kan tilsi at det også følger et ekstra ansvar med plasseringen på toppen av listen. Kirkerådet foreslår derfor ingen endringer knyttet til dette.

2.1.5 Økonomisk støtte. Organisering av kommunikasjon m.m. for Nominasjonskomiteens liste

Etter gjeldende regler skal Kirkerådet gi støtte til registrerte nomineringsgrupper i form av intensjonsstøtte og listestøtte. Intensjonsstøtten har som formål å sette registrerte nomineringsgrupper i stand til å stille lister ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Listestøtten har som formål å sette registrerte nomineringsgrupper i stand til å informere velgerne om sine standpunkt i aktuelle kirkelige spørsmål. Kirkerådet skal også stille midler til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste på lik linje med registrerte nomineringsgrupper.

Kirkemøtet 2021 vedtok å innføre «en årlig støtteordning for registrerte nomineringsgrupper som har medlemmer innvalgt i Kirkemøtet, leke medlemmer i

Kirkemøtet valgt inn fra Nominasjonskomiteens liste, døvemenighetenes representant og samiske representanter valgt inn i bispedømmeråd» (sak KM 18/21). Samtidig vedtok Kirkemøtet at «[o]rdningen med intensjonsstøtte og listestøtte knyttet til valgår opprettholdes» med begrunnelsen at «det vil sikre eventuelt nye grupper muligheter til å stille lister ved kirkevalget» (sak KM 18/21). I tråd med denne forutsetningen fra Kirkemøtet foreslår Kirkerådet å videreføre bestemmelsene om intensjonsstøtte og listestøtte i regelverket. Samtidig ser Kirkerådet behov for å foreta enkelte presiseringer i bestemmelsene om de midlene som skal stilles til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste.

I 2019 ble det lagt til grunn at støtten som ble stilt til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste, skulle fordeles likt til hver kandidat på listen. Kandidatene ble selv enige, seg imellom, om at størstedelen av midlene skulle stilles til disposisjon til nasjonale kommunikasjonstiltak for Nominasjonskomiteens liste.

Hvem som er kandidater på Nominasjonskomiteens liste, vil ikke være klart før listeforslaget er levert innen 31. mars i valgåret. De registrerte nomineringsgruppene har derimot kunnet koordinere seg og planlegge kommunikasjonsopplegg m.m. i god tid i forkant. Det vil ta tid for Nominasjonskomiteens liste å områ seg og for førstekandidatene til eventuelt å komme sammen for å ivareta en nasjonal koordinering og planlegge nettside og kampanje.

I spørsmålet om regulering av Nominasjonskomiteens liste er det to hensyn som står mot hverandre. Det ene er selvstendigheten til Nominasjonskomiteens liste i de ulike bispedømmene, og det andre er å ivareta en hensiktsmessig organisering av arbeidet som gir Nominasjonskomiteens liste like vilkår som de andre listene. Det kan tenkes flere alternativer her. En mulighet er å beholde dagens ordning der støtten i utgangspunktet fordeles mellom de ulike kandidatene. Dette viste seg imidlertid krevende i praksis ved valget i 2019, og det vanskeliggjør felles nasjonale tiltak. Uten felles nasjonal kommunikasjon vil Nominasjonskomiteens liste ha et annet utgangspunkt enn de andre listene til å drive valgkamp.

En annen mulighet er at de tillitsvalgte på Nominasjonskomiteens liste i de ulike bispedømmene får mandat til å fastsette hva listestøtten skal brukes til. De bør da samles til et møte (fysisk eller digitalt) kort tid etter at listeforslagene er levert 31. mars. Der kan de vedta et budsjett som både kan inneholde nasjonale tiltak og en sum som stilles til disposisjon til enkeltmedlemmer på listen. Utfordringen da blir hvordan midlene til nasjonale tiltak i praksis kan bli stilt til disposisjon for Nominasjonskomiteens liste.

Hvis Kirkerådet skal betale fakturaer, for eksempel til et kommunikasjonsbyrå for Nominasjonskomiteens liste som de tillitsvalgte har inngått avtale med, så kan det komme i konflikt med anskaffelsesregelverket og eksisterende rammeavtaler Kirkerådet har for kommunikasjonstjenester.

Hvis Kirkerådet skal kunne utbetale støtten, tilsvarende som til nomineringsgruppene, må det være en enhet med organisasjonsnummer som sier seg

villig til å håndtere midlene, stå ansvarlig for og rapportere på dem.³ Dette kan være en eksisterende enhet eller en som blir opprettet i forbindelse med valget. Det legges til grunn at det vil være mulig å opprette en forening i Enhetsregisteret med dette formålet.

Det er vanskelig å se for seg at Kirkerådet eller bispedømmerådene skal kunne ta en mer aktiv rolle i å legge til rette for kommunikasjonsarbeidet for Nominasjonskomiteens liste uten at det kommer i konflikt med prinsippet om likebehandling. For å sikre et minimum kunne det være aktuelt at Kirkerådet tilbød å stille nettsider til disposisjon for alle listene. Innholdet på siden vil likevel måtte komme fra kandidatene på listen selv.

Det er altså to hovedalternativer her. Forskjellen mellom dem er hva som er standardordningen, enten at støtten går til hver enkelt kandidat eller til de tillitsvalgte i fellesskap.

Alternativ 1 (dagens ordning):

Kirkerådet skal stille midler til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste på lik linje med registrerte nomineringsgrupper. Formålet med støtten er å sette kandidater på Nominasjonskomiteens liste i stand til å informere velgerne om sine standpunkt i aktuelle kirkelige spørsmål. Kandidatene på Nominasjonskomiteens liste skal kunne få stilt til disposisjon en individuell sum og så få refundert utlegg opp til denne summen. De enkelte kandidater på Nominasjonskomiteens liste kan selv gi beskjed til Kirkerådet dersom de ønsker støtten utbetalt til en enhet med organisasjonsnummer.

Alternativ 2 (de tillitsvalgte for listen fastsetter budsjett, og får en enhet til å håndtere støtten):

Kirkerådet skal stille midler til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste på lik linje med registrerte nomineringsgrupper. Formålet med støtten er å sette Nominasjonskomiteens lister i stand til å informere velgerne om sine lister og kandidater, for eksempel gjennom nasjonale kommunikasjonstiltak. De tillitsvalgte for Nominasjonskomiteens liste fra de ulike bispedømmene kan i fellesskap fastsette et budsjett for disse midlene, med mindre de bestemmer noe annet. De tillitsvalgte kan gi beskjed til Kirkerådet om de ønsker støtten utbetalt til en enhet med organisasjonsnummer eller at en eller flere enkeltpersoner får stilt en sum til disposisjon og få refundert utlegg.

Hvis de foreslåtte nye fristene blir vedtatt (se avsnitt 3.11), vil listeforslag fra nominasjonskomiteen være klart senest 31. mars. Det er en måned tidligere enn ved

³ I sak KM 18/21 om støtte til nomineringsgrupper innvalgt i Kirkemøtet, vedtok Kirkemøtet at medlemmene fra Nominasjonskomiteens liste som utgangspunkt «kunne få stilt til disposisjon en individuell sum og så få refundert utlegg opp til denne summen», men at de enkelte medlemmene «selv [kunne] gi beskjed til Kirkerådet dersom de ønsker støtten utbetalt til en enhet med organisasjonsnummer».

valget i 2019. De tillitsvalgte for listene får derfor bedre tid til å komme sammen og legge en plan for felles arbeid. Det foreslås at listetoppene i hvert bispedømme får et tydelig ansvar for nasjonal koordinering for å tilrettelegge for dette arbeidet. Det er viktig at nominasjonskomiteene har informasjon om hvordan dette vil fungere, så de kan opplyse de foreslåtte kandidatene på en god måte om hva de går til, og hva som er forventet av dem.

2.1.6 Om navnet «Nominasjonskomiteens liste»

Ved fastsettelsen av kirkevalgreglene i 2018 ble det stilt spørsmål om hva slags betegnelse valglisten fra nominasjonskomiteen skulle benytte. Kirkerådet uttalte i den sammenheng:

Kirkerådet er av den oppfatning at en nominasjonskomité som har mandat til å fremme en bredt sammensatt liste, gitt at det er en nominasjonskomité, ikke uten videre bør kunne velge et navn som sidestiller listens navn med en nomineringsgruppe sitt navn. Siden det er ulike typer nominasjonsprosesser for en nomineringsgruppe sitt listeforslag og en nominasjonskomité sitt listeforslag, bør det på et eller annet vis fremgå at listene har et noe forskjellig utgangspunkt.

Kirkerådet mente at det ikke måtte gis «inntrykk av at det er en liste som er mer offisiell enn lister fra nomineringsgrupper». Kirkemøtet valgte på den bakgrunn å regelfeste at listen fra nominasjonskomiteen skulle hete *Nominasjonskomiteens liste*.

«Nominasjonskomiteens liste» er en betegnelse som ikke kommuniserer veldig godt i offentligheten, stilt opp mot navnet på andre valglister. Det fremgår blant annet ikke klart hvem som står bak nominasjonskomiteen, og også andre nomineringsgrupper kan ha hatt en nomineringsprosess med en nominasjonskomité.

Kirkemøtet har i 2021 vedtatt å «videreføre ordningen med *Nominasjonskomiteens liste* og andre lister, med noen justeringer». I Kirkemøtets vedtak blir egennavnet «Nominasjonskomiteens liste» eksplisitt benyttet. Kirkerådet mener navnet på listen fra nominasjonskomiteen fortsatt bør være regelfestet, slik at det ikke utvikler seg ulike navn og betegnelser på slike lister. Fordi Kirkemøtet har valgt å videreføre den gjeldende ordningen, og fordi det er et prinsipp om at det ikke bør gjøres flere endringer i regelverket enn nødvendig, foreslår Kirkerådet å videreføre betegnelsen «Nominasjonskomiteens liste».

2.1.7 Høringsspørsmål justert modell for listevalg ved valg leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Støtter du/dere forslaget om at valg av nominasjonskomité kan skje i digitalt møte?
Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Støtter du/dere forslaget om å regelfeste at menighetsrådene og ungdomsrådet i bispedømmet utfordres til å innhente forslag til kandidater til både Nominasjonskomiteens liste og nomineringsgruppens valglistene?
Ja / Nei / / Jeg/vi mener at menighetsrådene bare skal foreslå kandidater til Nominasjonskomiteens liste / Vet ikke / Ingen mening.

Hvilket alternativ støtter du/dere til for regulering av tillitsvalgt for Nominasjonskomiteens liste?
Alternativ 1 / Alternativ 2 / Ingen av dem / Vet ikke / Ingen mening.

Støtter du/dere forslaget om å presisere at Nominasjonskomiteen fastsetter spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, men at Nominasjonskomiteens listes tillitsvalgte har ansvar for eventuell publisering av disse svarene? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Hvilket alternativ støtter du/dere til reguleringen av den økonomiske støtten til Nominasjonskomiteens liste? Alternativ 1 / Alternativ 2 / Annen løsning / Vet ikke / Ingen mening. Merknadsfelt.

Har du/dere merknader til organiseringen av Nominasjonskomiteens liste ved valg leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet? Kom gjerne med konkrete forslag.

2.2 Forhåndsstemmegivning

2.2.1 Bakgrunn og Kirkemøtets føringer

Ordinær forhåndsstemmegivning på papir kan foregå i tiden fra 10. august og frem til og med siste fredag før valgdagen. Dette er samme periode som forhåndsstemmingen ved kommune- og fylkestingsvalget. Etter dagens regler må forhåndsstemming i annet sokn enn der man har stemmerett gjøres før 1. september. Minstekravet til tid og sted for forhåndsstemming etter dagens regler er minst ett kirkekontor i fellesrådsområdet i ordinær åpningstid. Det er valgstyret (menighetsrådet) som har ansvar for å fastsette og kunngjøre tid og sted for forhåndsstemmegivning. Videre er det et krav til at det skal være to stemmemottakere til stede.

Ved kommunevalg blir stadig større andel av stemmene avgitt på forhånd, og i 2019 var det 51 prosent som stemte på forhånd. Ved Stortingsvalget i 2021 var det 58 prosent av velgerne som avga forhåndsstemme.

Den norske kirke har ikke mulighet til å ha forhåndsstemming samtidig med og i umiddelbar nærhet til forhåndsstemmegivningen ved offentlige valg. Det er derfor vedtatt en ordning med digital forhåndsstemmegivning fra 10. august til og med onsdagen før valgdagen. Denne ordningen skal supplere den ordinære forhåndsstemmegivningen på papir og stemmegivningen på valgdagen.

I saken om overordnede problemstillinger ved endringer av kirkevalgreglene til Kirkemøtet i 2021, behandlet Kirkemøtet spørsmål om forhåndsstemmegivning. I den forbindelse ble det vist til at selv om det legges opp til forhåndsstemming digitalt er det viktig å ha et tilbud om fysisk forhåndsstemming. I den forutgående høringen ble det drøftet hvordan dette kunne gjøres. 43 prosent av høringsinstansene støttet at Kirkemøtet burde fastsette felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming, 31 prosent ønsket å videreføre dagens ordning, og 11 prosent ønsket å fastsette et minstekrav til åpningstid per uke per sokn. Kirkemøtekomiteen uttalte:

Komiteen ser det som viktig å legge til rette for forhåndsstemmegiving. Det er en økende andel forhåndsstemmer ved offentlige valg, og komiteen mener kirken må legge til rette for at velgerne enkelt og effektivt kan avgi sin stemme. Den vedtatte ordningen om digitale forhåndsvalg vil være viktig bidrag til dette. Formålet med vedtaks punktet er å fastsette et prinsipp om at det skal være nasjonale tidspunkt for fysisk forhåndsstemmegivning, slik at det kan kommuniseres tydelig ut til velgerne at de kan avgi stemme over hele landet på slike tidspunkt. Komiteen understreker videre at forslaget gir rom for at den øvrige gjennomføringen av den fysiske forhåndsstemmegivningen skal fastsettes lokalt. Komiteen vil presisere at forhåndsstemmegivingen må skje på steder som er godt tilgjengelig for allmennheten. Dette er lagt til som en presisering i punkt 6 i forslag til vedtak.

Kirkemøtet 2021 vedtok følgende:

Det må bli lettere å avgi forhåndsstemme. Hvert fellesråds- /prostiområde må fastsette et minimum antall timer for forhåndsstemmegiving. Det regelfestes også nasjonale tidspunkt for forhåndsstemmegiving, fortrinnsvis utenfor vanlig åpningstid og på allment tilgjengelig sted. Det bør som et minimum gjennomføres forhåndsstemmegiving på institusjoner som ligger i soknet og på minst ett arrangement rettet mot unge. Det skal også være forhåndsstemmegiving etter en gudstjeneste minst en søndag i forhåndsstemmeperioden.

2.2.2 Struktur for kapitlet om forhåndsstemmegivingen

Kirkerådet foreslår å gjøre en del endringer i strukturen i kapitlet om forhåndsstemmegiving i kirkevalgreglene for å forenkle og gjøre kapitlet mer pedagogisk. Herunder foreslås det å fastsette en egen formålsparagraf for kapitlet om forhåndsstemmegiving:

§ 9-1. Kapitlets formål

Formålet med bestemmelsene om forhåndsstemmegiving er å legge til rette for at flest mulig velgere får avgitt stemme ved valg av menighetsråd og bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Videre foreslår Kirkerådet å lage en egen paragraf om perioden for ordinær forhåndsstemmegivning på papir, som innholdsmessig viderefører bestemmelser som også gjelder i dag:

§ 9-2. Perioden for ordinær forhåndsstemmegivning på papir

(1) Velgere som ønsker det, kan avgi ordinær forhåndsstemme på papir fra 10. august frem til fredagen før valgdagen innenfor de fastsatte åpningstider. Velgere som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er manntallsført, kan avgi forhåndsstemme på papir frem til 1. september i valgåret i det soknet de midlertidig oppholder seg.

(2) Velgeren er selv ansvarlig for å avgi forhåndsstemme på et tidspunkt som gjør at forhåndsstemmegivningen kommer inn til valgstyret innen valgdagen.

Forslaget medfører ikke innholdsmessige endringer.

Den digitale forhåndsstemningen er regulert i særskilte regler for digital forhåndsstemming. Det foreslås å presisere i enkelte paragrafer i kirkevalgreglene at de gjelder den fysiske forhåndsstemningen på papir. Dette gjøres for å tydeliggjøre hvilke regler som gjelder for hva.

2.2.3 Tid og sted for forhåndsstemmegivningen

Kirkerådet foreslår å samle bestemmelser om tid og sted for ordinær forhåndsstemmegivning på papir i én paragraf, § 9-3. Forslaget til ny § 9-3 inneholder fire ulike bestemmelser om tid og sted for ordinær forhåndsstemmegivning på papir. Dette kommer i tillegg til den digitale forhåndsstemningen. Det er tre skalbestemmelser i første, andre og tredje ledd, og en bør-bestemmelse i fjerde ledd. Sjette ledd åpner for at valgstyrene kan søke dispensasjon fra kravene til tid og sted for forhåndsstemningen, hvis valg gjennomføringen ikke kan gjennomføres uten uforholdsmessige vanskeligheter. Dette er en ny bestemmelse. Fristen for dette er satt til 15. mai. Dette er samme frist som for tilsvarende mulighet til å søke dispensasjon fra reglene om tid og sted på valgdagen.

§ 9-3 femte ledd åpner for at valgstyrene innenfor et fellesrådsområde kan gå sammen om felles forhåndsstemming. Det betyr at kravene til tid og sted kan oppfylles ved at valgstyrene samarbeider om et felles forhåndsstemmed. Det oppfordres til at man likevel gjennomfører forhåndsstemming i hvert enkelt sokn, særlig der det er lange avstander. Der det er flere prosti i ett fellesrådsområde, foreslås det å fastsette at det ikke er tilstrekkelig med felles forhåndsstemming ett sted i kommunen. I stedet foreslås det at valgstyrene innenfor et prosti kan gå sammen om felles forhåndsstemming, slik at man sikrer at det blir mulig å avgi forhåndsstemme minst i hvert prosti i slike kommuner.

Den tidligere regelen om at det skal være forhåndsstemming på et kirkekontor i ordinær åpningstid er ikke foreslått videreført.

Felles nasjonalt tidspunkt for forhåndsstemmegiving

Kirkemøtet har bestemt at det skal regelfestes nasjonale tidspunkt for forhåndsstemmegiving, fortrinnsvis utenfor vanlig åpningstid og på allment tilgjengelig sted. Begrunnelsen er at det vil være lett å kommunisere til velgerne.

Kirkerådet har vurdert om det bør fastsettes ett eller flere nasjonale tidspunkt for forhåndsstemmegiving. Omfanget av et regelfestet nasjonalt tidspunkt for forhåndsstemmegiving, bør etter Kirkerådets syn ikke være for omfattende. Det vil pålegge ekstra plikter ved gjennomføringen av forhåndsvalget, og den digitale forhåndsstemmegivingen vil allerede sikre at forhåndsstemmegivingen er mer tilgjengelig enn tidligere. Kirkerådet foreslår derfor ett nasjonalt tidspunkt i forslaget § 9-3 første ledd:

Valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegiving den siste torsdagen i august i valgåret i tidsrommet 15:00 til 20:00.

Begrunnelsen for å velge en torsdag er at torsdag er den beste forhåndsstemmedagen. Ved Stortingsvalget i 2021 var torsdag den beste forhåndsstemmedagen tre av fem uker⁴. Den første uken var onsdag marginalt bedre og den siste uken var fredagen (som var siste forhåndsstemmedag) noe bedre. Det er likevel et klart mønster at torsdagen er en dag mange forhåndsstemmer.

Det felles tidspunktet for forhåndsstemmegiving bør være innen 1. september, fordi det er siste frist for å avgi forhåndsstemme i et annet sokn enn der man er manntallsført. Da kan for eksempel studenter, som oppholder seg andre steder enn der de er manntallsført, også benytte det felles tidspunktet for forhåndsstemming. Et tidspunkt etter 1. september vil være vanskelig å kommunisere om, fordi det vil være begrensinger på hvem som kan benytte seg av forhåndsstemmingen.

Datoen bør også være etter skolestart, og det er ønskelig å unngå den uken skolen starter. Siden skoler starter på ulike tidspunkt, er den mest naturlige datoen å velge den siste torsdagen i august. Ved valget i 2023 vil dette være torsdag 31. august.

Klokkeslettet for felles forhåndsstemmegiving er foreslått til mellom 15 og 20 slik at man kan rekke det på vei hjem fra jobb eller på vei til eller fra aktiviteter. Siden det er krav om minst to stemmemottakere til stede, innebærer det at plikten til å avholde slik forhåndsstemmegiving vil utgjøre ti timers arbeid for valgstyret eller de valgstyret utpeker til å gjennomføre oppgaven.

Forhåndsstemmegiving i forbindelse med en gudstjeneste

Kirkerådet foreslår at § 9-3 annet ledd skal lyde:

⁴ <https://www.valg.no/om-valg/valgene-i-norge/valgdata-og-historikk/forhandstemmegiving/mottatte-forhandstemmer-2021/>

Valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegivning etter en gudstjeneste minst én søndag i perioden for forhåndsstemmegivningen.

Dette er en innskjerping av dagens paragraf som sier at «Det kan legges til rette for forhåndsstemmegivning i tilknytning til gudstjenester.» Dette er i tråd med Kirkemøtets vedtak. Forslaget innebærer at valgstyrene også får en plikt til å legge til rette for at gudstjenestedeltakere ved i hvert fall én gudstjeneste i perioden, får avgitt forhåndsstemme.

Annen forhåndsstemmegiving

Kirkerådet foreslår at § 9-3 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegiving minst to timer i uken, ut over tidspunktene fastsatt i første og annet ledd.

Det bør også legges til rette for at forhåndsstemmegivning på de institusjoner som geografisk hører til det enkelte sokn og i tilknytning til minst ett arrangement for unge.

Forslaget til § 9-3 tredje ledd følger opp Kirkerådets vedtak om at hvert fellesråds-/prostiområde må fastsette et minimum antall timer for forhåndsstemmegivning. Fordi det er valgstyrene som er ansvarlig for forhåndsstemmingen er det foreslått at ansvaret legges på dem, men valgstyrene bestemmer hvem som skal utføre oppgaven. Forslag til § 9-3 femte ledd åpner for at valgstyrene i et fellesrådsområde kan samarbeide om å ivareta kravet. Siden det er krav om minst to stemmemottakere til stede, innebærer det at plikten til å avholde slik forhåndsstemmegivning vil utgjøre 16 timers arbeid i løpet av de fire ukene forhåndsstemmingen pågår for valgstyret eller de valgstyret utpeker til å gjennomføre oppgaven.

§ 9-3 fjerde ledd sier at det bør legges til rette for forhåndsstemming på institusjoner og i tilknytning til arrangement for unge. Mange som bor på institusjon har vanskelig for å komme seg til valglokalene. Det vil også være mange på institusjoner som ikke er digitale. Når det gjelder ungdom er de en viktig gruppe å nå fordi de som er under 18 år ikke har stemmerett ved kommunevalget og derfor kanskje ikke er bevisste på at de har stemmerett ved kirkevalget. En del ungdommer vil heller ikke ha tilgang til Bank-ID for å kunne stemme digitalt. Hvis det er arrangementer eller steder som samler mange unge i menigheten kan det derfor være fint å gi mulighet til forhåndsstemming i forbindelse med dette. Denne bestemmelsen er videreføring av dagens regler.

Tilgjengelighet

Etter gjeldende regler skal forhåndsstemmegivningen foregå i egnet og tilgjengelig lokale. Velgerne skal kunne ta seg inn i valglokalene uten hjelp. Andre lokaler skal ikke benyttes med mindre særlige grunner foreligger. Kirkemøtet uttalte at forhåndsstemmegivningen fortrinnsvis bør være på «allment tilgjengelig sted».

Komiteen presiserte «at forhåndsstemmegivingen må skje på steder som er godt tilgjengelig for allmennheten». Kirkerådet foreslår i tråd med dette å presisere i reglene at det skal foregå i «allment tilgjengelig lokale». Det vil være opp til valgstyret lokalt å ta stiling til hva slags lokaler som vil være egnet og allment tilgjengelig i henhold til reglene.

Videre foreslår Kirkerådet å videreføre dagens bestemmelse om at velgere som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan avgi stemme, kan avgi forhåndsstemme etter søknad til valgstyret, dersom valgstyret legger til rette for det.

2.2.3 Høringsspørsmål forhåndsstemmegiving

Støtter du/dere forslaget om felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Støtter du/dere forslaget om at valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegiving etter en gudstjeneste minst én søndag i perioden for forhåndsstemmegivingen.? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Støtter du/dere forslaget om at valgstyret skal legge til rette for forhåndsstemmegiving minst to timer i uken? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til reglene om forhåndsstemmegiving?

2.3 Oppfølging av andre vedtak fra Kirkemøtet 2021

2.3.1 Supplerende nominasjon av kandidater til menighetsråd

Hvis det bare er levert et listeforslag fra nominasjonskomiteen til menighetsrådet og den har for få kandidater (færre enn de som skal velges til medlem og vara) skal det åpnes for supplerende nominasjon innen en ny frist. Hvis listen har akkurat nok kandidater blir det derimot ikke åpnet for supplerende nominasjon. Kirkerådet foreslo i høringen om overordnede problemstillinger høsten 2020 å åpne for supplerende nominasjon uansett hvor mange kandidater det er på nominasjonskomiteens liste. Forslaget fikk bred støtte i høringen, og Kirkemøtet 2021 vedtok følgende:

Det skal være mulig å supplere kandidater ved valg til menighetsråd uansett hvor mange kandidater det er på Nominasjonskomiteens liste. Muligheten til å stille selvstendige lister ved menighetsrådsvalget videreføres.

I tråd med dette, foreslår Kirkerådet følgende ny § 8-1 første ledd:

Dersom nominasjonskomiteen ved valg av menighetsråd ikke lykkes med å fremskaffe et tilstrekkelig antall kandidater innen listefristen, kan valgstyret godkjenne en liste med færre kandidater enn angitt i § 7-2 første ledd. *Dersom det ved valg av menighetsråd bare er godkjent listeforslag fra*

nominasjonskomiteen, skal det åpnes for supplerende nominasjon. Dette kunngjøres innen 5. mai i valgåret, med frist til kl. 12 den 15. mai i valgåret.

For supplerende nominasjon ved valg av menighetsråd gjelder følgende:

- a. Et forslag til kandidat fremmet ved supplerende nominasjon skal *være underskrevet* av fem stemmeberettigede forslagsstillere.
- b. For øvrig gjelder § 7-4 tilsvarende for forslag om supplerende nominasjon.

2.3.2 Kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Saken om overordnede problemstillinger tok opp spørsmålet om kommunikasjon om lister og kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved valget i 2019 var det en del uklarheter om dette spørsmålet, og det kom mange henvendelser fra velgere om for lite informasjon om listene og kandidatene. Saksdokumentet pekte på noen ulike modeller, der hovedforskjellen var om valgrådets presentasjon av lister og kandidater skulle inneholde informasjon om den enkelte kandidat ut over CV-opplysninger. Dette kan for eksempel være kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål eller hva kandidaten vil jobbe for hvis han eller hun blir valgt.

Kirkemøtekomiteen som behandlet saken i 2021 uttalte følgende.

Komiteen foreslår å innlede vedtakspunkt 3 med å presisere at listene selv er hovedansvarlig for informasjon om sitt program og sine kandidater. Dette er i tråd med forståelsen Kirkerådet har lagt til grunn i sin saksorientering, men komiteen mener dette bør fremgå av vedtaket. Valgrådet utarbeider en presentasjon av de enkelte listene i samarbeid med listene. Valgrådet utarbeider også informasjon om den enkelte kandidat i form av CV-opplysninger. Til forskjell fra Kirkerådets forslag til vedtak, mener komiteen at det ikke er valgrådet som skal utarbeide ytterligere informasjon om den enkelte kandidats standpunkter.

Kirkemøtet 2021 vedtok følgende:

Hver liste er selv hovedansvarlig for informasjon om sitt program og sine kandidater. For valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og til Kirkemøtet utarbeider valgrådet en presentasjon av de enkelte listene. Dette gjøres i samarbeid med listene. Det utarbeides også informasjon om den enkelte kandidat.

Det fremgår av dette at valgrådets presentasjon av lister og kandidater bare skal inneholde CV-opplysninger om den enkelte kandidat. Det foreslår å ta inn en paragraf i kirkevalgreglene som fastsetter hva valgrådets presentasjon skal inneholde.

§ 7-8 Valgpresentasjon ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

- (1) *Hver liste er selv hovedansvarlig for informasjon om sin liste og sine kandidater.*
- (2) *Valgrådet utarbeider en felles presentasjon av kandidatene og listen(e). Presentasjonen av kandidatene skal inneholde de opplysninger som finnes på valglisten, jf. kirkevalgreglene § 7-1 tredje ledd bokstav c, opplysninger om utdanning, yrke og verv i offentlig, kirkelig og organisasjonsmessig sammenheng. Kandidatene presenteres også med bilde. Valgrådet skal også se til at tillitsvalgt for hver liste får mulighet til å gi en kort presentasjon av listen som tas inn i den felles presentasjonen.*

Dette er en mindre justering av det som ble fastsatt i forskrift om utfyllende regler til regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) ved valget i 2019, som bygger på den føringen Kirkemøtet vedtok i 2021. I tillegg er det som nevnt i avsnitt 2.1.3 foreslått en endring i bestemmelsen om nominasjonskomiteens arbeid i § 6-2 (3).

Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til ett eller flere møter der en setter opp et listeforslag. Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Nominasjonskomiteen fastsetter i den forbindelse spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Nominasjonskomiteen skal ikke publisere kandidatenes svar på disse spørsmålene, men gjøre dem tilgjengelige for Nominasjonskomiteens listes tillitsvalgte til bruk i listens kommunikasjon. Medlemmer og varamedlemmer av nominasjonskomiteen kan ikke settes på listeforslaget.

Det at nominasjonskomiteen skulle fastsette spørsmål som forelegges kandidatene var også regulert i utfyllende bestemmelser ved valget i 2019. Det foreslås å presisere at det er Nominasjonskomiteens liste selv som har ansvar for eventuelt publisering av svar på disse spørsmålene. Det følger av at det er listene som er hovedansvarlige for informasjon om sin liste og sine kandidater. Se avsnitt 2.1a.5 for nærmere diskusjon av organisering av kommunikasjonsarbeidet for Nominasjonskomiteens liste.

De foreslåtte paragrafene innebærer at valgrådet og Kirkerådet ikke kan publisere informasjon om lister og kandidater ut over det som er fastsatt i forslag til § 7-8, dvs. CV-opplysninger om kandidatene og en kort tekst om hver liste. Dette er likevel ikke til hinder for at valgrådet kan legge til rette for arrangement der alle listene får lik mulighet til å presentere seg.

Videre foreslås det å fastsette i § 7-4 at opplysninger til valgrådets presentasjon etter § 7-8 annet ledd, skal sendes som vedlegg til listeforslaget til valgrådet. Dette vil lette valgrådets arbeid med å utarbeide en presentasjon. På den annen side vil det gi de som fremmer listeforslaget en tidligere frist for når de må bidra med slike opplysninger, enn det har vært tidligere.

2.3.3 Andre vedtak fra Kirkemøtet

Kirkemøtet gjorde også prinsippvedtak om å videreføre enkelte bestemmelser i kirkevalgreglene. Siden Kirkemøtet allerede har tatt stilling til spørsmålene på bakgrunn av en forutgående høring, og det er snakk om å videreføre gjeldende bestemmelser, behandles ikke disse spørsmålene på nytt i denne høringen.

2.3.4 Høringsspørsmål oppfølging av andre vedtak fra Kirkemøtet

Støtter du/dere forslaget til endring i bestemmelsen om supplerende nominasjon ved valg av menighetsråd? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Støtter du/dere forslaget til paragraf om valgpresentasjon ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

3 Andre endringer i kirkevalgreglene

I det følgende gjøres det rede for forslag til endringer i øvrige deler av kirkevalgreglene. Temaene er behandlet kronologisk ut fra regelverkets oppbygning.

3.1 Stemmerett, manntall, fritak

Oppfølging av tilkjenning av medlemskap

Kirkemøtet 2021 vedtok regler for tilkjenning av medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket, eller er norske borgere bosatt i utlandet. Biskopen vil etter dette regelverket kunne bestemme at en person som ikke er bosatt i riket, men som oppholder seg her, kan bli medlem av Den norske kirke samt at en person som ikke er norsk statsborger, og som er bosatt i utlandet, kan bli medlem av Den norske kirke. På grunn av et behov for å avklare noen administrative konsekvenser i forbindelse med regelverket er bestemmelsene ennå ikke satt i kraft.

Det er fastsatt en bestemmelse om at velgeren må være innført i manntallet i soknet på valgdagen for å utøve stemmeretten. Et medlem som er tilkjent medlemskap etter disse reglene, vil av tekniske grunner ikke inngå i manntallet til soknet. Det foreslås derfor et tillegg som presiserer følgende:

Et medlem som er tilkjent medlemskap etter regler for tilkjenning av medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket eller er norske borgere bosatt i utlandet, kan utøve stemmeretten på grunnlag av særskilt dokumentasjon fra Kirkerådet.

Tilsvarende er det nødvendig å presisere i § 11-1 at en forhåndsstemmegivning skal godkjennes dersom «velgeren er innført i manntallet i soknet *eller har særskilt dokumentasjon om tilkjent medlemskap etter regler for tilkjenning av medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket eller er norske borgere bosatt i utlandet*». Fordi det ikke foreslås å åpne for at norske statsborgere bosatt i utlandet kan få stemmerett må det også vurderes om de som er tilkjent medlemskap etter *regler for tilkjenning av medlemskap for personer som ikke er bosatt i riket eller er norske borgere bosatt i utlandet* skal ha stemmerett hvis de ikke oppholder seg i Norge.

Manntall

Kirkerådet foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsen om ansvar for å opprette og oppdatere manntall, men med en presisering av at oppdatering av manntallet etter 30. juni kan skje ved utmelding og ved overført tilknytning etter kirkeordningen § 6 annet ledd.

I kirkevalgreglene er det i dag en bestemmelse som slår fast at reglens bestemmelser ved valg av menighetsråd benyttes av kategorialmenigheter (døvemenighetene og Saemien Åålmege) så langt de passer, med mindre annet er særskilt bestemt. Kirkerådet ser behov for å regulere nærmere ansvar for manntall m.m. for kategorialmenighetene, og foreslår å ta inn en bestemmelse om dette i bestemmelsen om kategorialmenigheter. Se forslag til § 14-5 annet og tredje ledd.

Kontroll av manntallsopplysninger

Etter dagens regler kan den enkelte person i perioden fra senest 10. august og frem til 1. september få anledning til å gjøre seg kjent med opplysninger i utkastet til soknets manntall om seg selv eller en annen person som en har fått fullmakt fra. Den aktuelle paragrafen har den misvisende overskriften «Utlegging av manntallet til ettersyn» - manntallet som helhet blir ikke lagt ut til ettersyn.

Under paragrafoverskriften «Kontroll av manntallsopplysninger», foreslår Kirkerådet å justere denne bestemmelsen for å tydeliggjøre at den enkelte person vil få anledning til å gjøre seg kjent med opplysninger om seg selv i soknets manntall, herunder hvilke valg vedkommende har stemmerett i. Se forslag til § 2-6.

Rett til fritak fra valg

Etter kirkeordningen § 9 tredje ledd er stemmeberettigede medlemmer pliktige til å ta imot valg, med mindre de er fritatt. Kirkeordningen § 9 fjerde ledd regulerer rett til fritak fra valg. Tilsvarende gjelder også for valg av bispedømmerådet og Kirkemøtet i henhold til kirkeordningen § 24 tredje ledd. Selv om dette spørsmålet er regulert i kirkeordningen, legger Kirkerådet til grunn at det kan være nyttig å gjenta dette i kirkevalgreglene av pedagogiske hensyn.

Etter kirkeordningen er det menighetsrådet og bispedømmerådet som har i oppgave å fastsette en frist. Kirkerådet antar at det kan skje i praksis at det aktuelle rådet ikke

har fastsatt en slik frist. For å sikre forutberegnelighet både for potensielle kandidater og valgmyndighetene, foreslås det å fastsette at «menighetsrådets eller bispedømmerådets frist må senest være 15. april i valgåret». Hvis rådet ikke har fastsatt en annen frist, legger Kirkerådet da til grunn at retten til å strykes fra listeforslaget, tapes etter dette tidspunktet.

Kirkerådet foreslår derfor følgende bestemmelser i § 3-3:

§ 3-3. Rett til å kreve fritak fra valg

(1) Rett til å kreve seg fritatt for valg har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten.

(2) Slik erklæring må settes frem innen den frist menighetsrådet eller bispedømmerådet setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Menighetsrådets eller bispedømmerådets frist må senest være 15. april i valgåret. Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.

3.2 Valgorganene

Kirkevalgreglene har et eget kapittel om valgorganene. Kirkerådet foreslår i hovedsak å videreføre de gjeldende bestemmelsene om valgorganene, men det er likevel behov for noen presiseringer.

Det er menighetsrådet som utgjør valgstyret i hvert sokn. For at velgerne skal kunne få fullstendig informasjon om hvor valglokalene er, er det nødvendig at valgstyret rapporterer opplysninger om tid og sted for forhåndsvalget og valglokalenes navn, adresse og åpningstid på valgdagene. Kirkerådet vil da kunne sikre at informasjonen f.eks. kommer med på valgkortet og kirkevalgets nettsider. Det er allerede praksis for at valgstyrene må rapportere dette. Kirkerådet foreslår derfor å presisere at valgstyret har dette ansvaret ved å ta inn en bestemmelse i valgreglene som slår fast at

Valgstyret plikter, på den måte Kirkerådet fastsetter og innen 1. juni, å opplyse om følgende:

- a) tid og sted for forhåndsvalg.*
- b) valglokalenes navn, adresse og åpningstid på valgdagen(e).*
- c) godkjente valglister og kandidatene på disse.*

Kirkerådet legger opp til at dette enkelt vil kunne gjøres gjennom valgmodulen som ved tidligere valg.

Hvis stemmegivningen foregår på flere steder i soknet, skal valgstyret oppnevne et stemmestyre som skal administrere stemmegivningen på hvert sted. Stemmestyret må etter gjeldende regler ha stemmerett ved valget, dvs. ved det aktuelle menighetsrådsvalget. Kirkerådet anbefaler at dette forenkles. I stedet for at stemmestyrets medlemmer må ha stemmerett ved valget, anbefales det å fastsette at stemmestyrets medlemmer kun trenger å være medlem av Den norske kirke.

I de fleste kommuner vil kommunens stemmekretser kunne omfatte flere enn ett sokn. Kommunens stemmekretser skal følges, noe som innebærer at der disse ikke samsvarer med soknegrensene, vil det være behov for at valgstyrene i de berørte sokn inngår samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets. Kirkerådet foreslår å presisere i reglene § 4-2 at der det er felles stemmested for flere sokn, oppnevner de berørte valgstyrene i felleskap et felles stemmestyre for det felles stemmestedet. Se mer om dette i avsnitt 3.6.

Kirkerådet foreslår ellers å ta inn en bestemmelse som beskriver internettvalgstyrets ansvar i kirkevalgreglene: Internettvalgstyret skal påse at internettstemmegivningen og opptelling av internettstemmene ved kirkelige valg som gjennomføres digitalt, skjer i henhold til regelverket. Internettvalgstyret er et valgorgan som bør nevnes i sammenheng med de andre valgorganene i kirkevalgreglenes kapittel 4.

3.3 Stemmesedler

Etter de gjeldende reglene er det bispedømmerådet som ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet sørger for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglistene i bispedømmet. Ved gjennomføringen av kirkevalget i 2019, ble det klart at en felles anskaffelsesprosess ville være forenklende sammenlignet med at hvert bispedømmeråd skulle gjennomføre hver sin prosess. Bispedømmerådene overlot derfor i praksis ansvaret for prosessen med trykking av stemmesedler til Kirkerådet. Kirkerådet foreslår av den grunn at det fastsettes at det er Kirkerådet som sørger for at det blir trykt opp stemmesedler til valget av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Samtidig foreslår Kirkerådet å presisere et krav om også å trykke blanke stemmesedler til valgene i bestemmelsene om trykking av stemmesedler. Se forslaget til § 7-9 annet ledd.

3.4 Presentasjon av lister og kandidater til menighetsrådsvalg

I evalueringen fra kirkevalget 2019 ble det vist til at det var mangel på informasjon om hva kandidatene til menighetsrådsvalget står for. Valgstyret utarbeider allerede i dag en presentasjon av kandidatene på grunnlag av det som finnes på valglisten. I tillegg er det mange valgstyrene som presenterer kandidatene med opplysninger om utdanning, yrke, verv i kirkelig, offentlig og organisasjonsmessig sammenheng, satsningsområder og bilde. For å tydeliggjøre valgstyrets ansvar for informasjon om kandidatene til menighetsrådsvalg, foreslår Kirkerådet å ta med følgende bestemmelse i en ny § 8-3:

§ 8-3. Valgpresentasjon ved valg av menighetsråd

Valgstyret utarbeider en presentasjon av kandidatene og listen(e). Presentasjonen av kandidatene skal inneholde de opplysninger som finnes på valglisten, jf. kirkevalgreglene § 7-1 tredje ledd bokstav c. Presentasjonen bør også inneholde opplysninger om utdanning, yrke, verv i kirkelig, offentlig og organisasjonsmessig sammenheng, satsningsområder og bilde.

Ut over de opplysningen som skal inngå i presentasjonen som finnes på valglisten, foreslås det å presisere at de andre opplysningene *bør* inkluderes i presentasjonen. Spørsmålet om hvor mye arbeid valgstyret legger ned for å presentere kandidatene, vil i stor grad variere ut fra størrelse på soknet og andre ressurser. Forslaget gir en tydelig retningslinje om at valgstyrene bør komme med en utfyllende presentasjon, men at det vil være opp til lokale forhold å avgjøre hvordan presentasjonen ellers utformes.

3.5 Rett til assistanse ved stemmegivning

Den offentlige valgloven ble vedtatt endret i 2021 med endring i bestemmelser om retten til assistanse ved både forhåndsstemmegivning og stemmegivning på valgting. Endringen innebærer at en velger som på grunn av psykisk eller fysisk funksjonsnedsetting ikke kan stemme alene, selv kan peke ut en hjelper som skal assistere vedkommende uten at en valgfunksjonær er til stede i valgavlukket. Disse velgerne kan få assistanse fra en valgfunksjonær dersom de ønsker det.⁵ Forslaget fikk i den offentlige, forutgående høringen støtte fra bl.a. Funksjonshemmedes fellesorganisasjon og Unge funksjonshemmede.

De kirkelige valgreglene har fulgt valgloven på dette punkt. Kirkerådet anbefaler at de kirkelige valgreglene fortsatt bør følge valglovens bestemmelser, og fremmer derfor forslag om endringer som tilsvarer valglovens regulering av spørsmålet, jf. forslaget til §§ 9-5 sjette ledd og 10-4 femte ledd.

3.6 Organisering av stemmegivningen på valgtinget

Kirkemøtet har bestemt at de kirkelige valgene fortsatt skal skje samtidig med og i umiddelbar nærhet til offentlige valg. En konsekvens av dette er at kommunens stemmekretser skal følges. En stemmekrets er en geografisk del av kommunen. Hver stemmekrets har ett stemmested der man gjennomfører valg med den delen av manntallet som inneholder de stemmeberettigede i stemmekretsen. Mange steder er det ikke samsvar mellom kommunens stemmekretser og soknegrensene. Der det ikke er samsvar, heter det i dag at valgstyrene i de berørte sokn kan inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets.

Kirkerådet erfarer at det er noe uklarhet om hvordan dette skal praktiseres. Hver stemmekrets har ett stemmested. Er det et sokn som dekker flere kommunale stemmekretser, plikter valgstyret derfor å avholde valg på hvert av disse stemmestedene, men det kan inngå samarbeid med andre berørte sokn. Kirkerådet foreslår noen endringer for å tydeliggjøre dette (endringer i kursiv) samt å presisere at dette er noe de *skal*. For hvert stemmested skal det være ett kirkelig valglokale, og valgstyrene må derfor samarbeide for å finne ut hvor dette skal være, samt organisere det praktiske rundt valglokalet.

⁵ Nærmere begrunnelse finnes i Prop. 67 L (2020-2021).

Kommunens stemmekretser skal følges. Der disse ikke samsvarer med soknegrensene, *skal* valgstyrene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets. *Hver stemmekrets har ett stemmested.* På hvert stemmested foregår stemmegivningen for *den delen* av manntallet som *inneholder velgerne som hører til stemmekretsen.*

Ved kirkevalget i 2019 ble det åpnet for at valgstyrene i et fellesrådsområde i felleskap kan bestemme at det skal bli adgang for velgerne å avgi stemme i alle soknene innenfor fellesrådsområdet, enten for begge kirkelige valg eller kun valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dersom et flertall av valgstyrene i fellesrådsområdet går inn for slik tilrettelegging, skal alle valgstyrene i fellesrådsområdet tilrettelegge for dette. Velgere som avgir stemme i et sokn de ikke er manntallsført i, avgir stemme i stemmeseddelkonvolutt etter prosedyren for forhåndsstemmegivning i dagens § 9-4, ny § 9-5. Valgstyret plikter i så tilfelle å sørge for at omslagskonvoluttene blir overlevert til soknet der velgeren er manntallsført.

Mange kommuner har ordninger som gjør at velgerne kan stemme hvor som helst i kommunen. Da kan det være ønskelig at kirkevalget også har mulighet til dette. Men ved kirkevalget er det ikke elektronisk manntall på valgdagen, og det skaper en del praktiske utfordringer hvis velgerne kan stemme hvor som helst i kommunen. Alle stemmegivninger fra velgere som ikke står i manntallet på det aktuelle stemmestedet må tas imot i omslagskonvolutt og senere prøves mot det fysiske manntallet der vedkommende er registrert. Hvis dette ikke blir gjort får man ikke kontrollert at velgeren har stemmerett og ikke har stemt tidligere. Det blir heller ikke riktig forhold mellom kryss i manntall og mottatte stemmesedler, hverken i det soknet som mottar stemmen eller det soknet velgeren tilhører.

Det er uklart om paragrafen om felles stemmemottak ble brukt ved valget i 2019. Det har kommet rapporter om at det noen steder ble gjennomført felles stemmemottak for hele fellesrådsområdet i praksis. Et sted ble det ikke gjort vedtak etter kirkevalgreglene § 10-2 annet ledd, men likevel gjennomført felles stemmegiving. Et problem på det aktuelle stedet var at stemmesedlene ikke ble tatt imot i konvolutt og stemmegivingene ikke ble sendt til riktig sokn for prøving som de skulle. Det førte til rot med tallene som ble rapportert fra de ulike soknene, der det ikke var samsvar mellom kryss i manntall og antall stemmesedler.

Kirkerådet antar at det i hovedsak vil være mulig å videreføre ordningen, med bedre veiledning til valgstyrene om hvordan en slik ordning kan gjennomføres. I dag sier bestemmelsen at man enten kan åpne for å avgi stemme for begge de kirkelige valg eller kun for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Selv om man bare tar imot stemmer for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, må hver enkelt stemmegiving (omslagskonvolutt med stemmeseddel og informasjon om velgeren) uansett sendes til det soknet der velgeren er manntallsført for prøving.

Fordi stemmegivingen uansett må sendes til soknet der velgeren er manntallsført, er det liten praktisk forskjell på om det er åpnet for bare valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet eller begge valg. Det kan være en praktisk utfordring å ha stemmesedler

for alle sokn i fellesrådsområdet tilgjengelig på alle stemmesteder. Det kan løses enten ved at man har tilgang til en skriver og kan skrive ut den aktuelle stemmeseddelen eller ved at velgeren får et blankt ark og selv fyller ut den nødvendige informasjonen. Kirkerådet anbefaler derfor å ta ut bestemmelsen om at dette kan gjøres enten for begge kirkelige valg eller kun for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. En konsekvens av denne endringen er at en velger vil kunne avgi stemme i stemmesedelkonvolutt enten for menighetsrådsvalg, for begge valg eller for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Valgstyret i soknet velgeren hører til, må prøve stemmegivningen i etterkant av valget. Det innebærer blant annet å sjekke med manntallet at vedkommende ikke har stemt før, at vedkommende har stemmerett og så krysse vedkommende av i manntallet. Kirkerådet foreslår også å presisere at valgstyret plikter å sørge for at omslagskonvoluttene blir overlevert vedkommende sokn *uten opphold*, for å understreke at dette skal skje snarest mulig. Omslagskonvoluttene må rekke å komme frem til det berørte soknet tidsnok til at stemmesedlene kan telles med i opptellingen av valget. Det er også viktig at dette ikke fører til forsinkelse i sending av stemmesedler til valgrådet i bispedømmerådet. Se forslag til § 10-2 annet ledd.

3.7 Opptelling, protokollering og oversendelse av materiell

I paragrafen om opptelling av stemmesedler (§ 11-4), foreslås det å ta inn et nytt ledd som slår fast at hvis Kirkerådet har åpnet for internettstemmegivning under forhåndsstemmegivningen etter dagens § 9-6 annet ledd, ny § 9-7 annet ledd, skal tellingen av de digitale stemmene legges til de fysiske stemmene ved opptellingen.

Når valgstyret skal gjennomføre valgoppgjør kan de komme i en situasjon der to tilføyde navn på valgbare personer har fått like mange stemmer. For å avgjøre hvem som skal stå øverst må det derfor gjennomføres en loddtrekning. Dette har vært praksis også tidligere, og er tatt inn i valgmodul og veiledninger. Det bør også presiseres i reglene. Det foreslås å ta dette inn som tillegg i nåværende § 8-3, ny § 8-4, første og annet ledd om kandidatkåringen ved flertallsvalg.

Har flere tilføyde navn på valgbare personer fått like mange stemmer, skal disse rangeres ved loddtrekning.

Etter dagens regler er det fastsatt at valgstyret skal ta utskrift av rapport fra elektronisk verktøy inn i valgboken og sende kopi til prost. Kirkerådet mener det er overflødig å videreføre plikten til å sende en kopi til prost, og anbefaler derfor å oppheve denne plikten.

Etter gjeldende regler om valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal valgstyret så snart som mulig sende alle stemmesedler, sortert på urettede og rettede og på lister, alle stemmegivninger valgstyret har forkastet, bekreftet avskrift av det som er protokollert i forbindelse med valget, og kopi av innkomne klager. I praksis vil det imidlertid være ulike tidspunkt for når valgrådet trenger det ulike materialet. En oversendelse av stemmesedlene og forkastede stemmegivninger bør sendes snarest mulig, mens det som er protokollert i forbindelse med valget og innkomne klager ikke

vil kunne sendes før etter utløpet av klagefristen. Kirkerådet foreslår derfor å fastsette at stemmesedlene og forkastede stemmegivninger skal sendes så snart som mulig, men at det øvrige materiellet skal sendes til valgrådet på et senere tidspunkt:

§ 11-6. Oversending av materiell ved valg

(1) *Valgstyret* så snart som mulig sende følgende materiell til valgrådet i bispedømmet:

a. alle stemmesedler *fra valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet*, sortert på urettede og rettede og på lister og

b. alle stemmegivninger valgstyret har forkastet

(2) *Valgstyret* også sende følgende materiell til valgrådet i bispedømmet:

a. det som er protokollert i forbindelse *med valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet*, og

b. *innkomne klager*.

(3) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje og sendes på hurtigst betryggende måte. *Materiell nevnt i annet ledd kan sendes på betryggende måte elektronisk.*

3.8 Nytt valgoppgjør i perioden

I dagens regler er det fastsatt at lederen av menighetsrådet skal underrette bispedømmerådet dersom en plass i menighetsrådet blir ubesatt. Bispedømmerådet kan påby nytt valgoppgjør. Tilsvarende gjelder for når en vararepresentantplass blir ubesatt, dersom lederen i menighetsrådet finner det nødvendig. Det samme gjelder også for bispedømmerådet, hvor Kirkerådet kan påby nytt valgoppgjør. Bestemmelsen er en videreføring av en eldre kirkelig valgregel som kan spores tilbake til lov om Den norske kirkes ordning av 1953 § 13.

Etter Kirkerådets vurdering kan denne bestemmelsen med fordel forenkles. Menighetsrådet eller bispedømmerådet bør selv kunne gjennomføre et nytt valgoppgjør, uten at en annen kirkelig myndighet skal påby dette. Det foreslås derfor en regel som bygger på tilsvarende bestemmelse i den offentlige valgloven:

§ 13-1. Nytt valgoppgjør til valg av menighetsråd

Lederen i menighetsrådet skal underrette *menighetsrådet* hvis plassen til et medlem i menighetsrådet blir stående ubesatt. *Menighetsrådet gjennomfører deretter et nytt valgoppgjør.*

Hvis lederen i menighetsrådet mener det er nødvendig, skal menighetsrådet gjennomføre nytt valgoppgjør også når plassen til et varamedlem er blitt ledig.

Menighetsrådet informerer det nye medlemmet eller varamedlemmet og bispedømmerådet om valget.

§ 13-2. Nytt valgoppgjør til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Lederen i bispedømmerådet skal underrette *bispedømmerådet* hvis plassen til et medlem i bispedømmerådet blir stående ubesatt.

Bispedømmerådet gjennomfører deretter et nytt valgoppgjør.

Hvis lederen i bispedømmerådet mener det er nødvendig, skal bispedømmerådet gjennomføre nytt valgoppgjør også når plassen til et varamedlem er blitt ledig.

Bispedømmerådet informerer det nye medlemmet eller varamedlemmet og Kirkerådet om valget.

3.9 Omvalg ved ekstraordinære hendelser. Omvalg etter klage

Det offentlige valglovutvalget har i sitt forslag til ny valglov, foreslått å ta inn en bestemmelse om omvalg ved ekstraordinære hendelser, f.eks. ved pandemier e.l. Kirkerådet foreslår å ta inn en slik bestemmelse i regelverket, men presiserer at slik bestemmelsen er utformet, er det Kirkerådet selv som eventuelt må treffe beslutningen – det er ikke adgang til å delegere avgjørelsen.

§ 12-3. Omvalg ved ekstraordinære hendelser

(1) Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Kirkerådet selv bestemme at det skal holdes omvalg. Vedtak om omvalg kan fattes bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme.

(2) Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av omvalg etter første ledd.

(3) Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, før det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, forlenges valgperioden for de sittende medlemmene inntil omvalget er endelig godkjent. Hvis det skal holdes omvalg etter første ledd, etter at det nye bispedømmerådet har trådt i funksjon, blir de nyvalgte representantene sittende i vervet inntil omvalget er endelig godkjent.

Ved kirkevalget i 2019, tok Oslo bispedømmeråd en klage over et menighetsrådsvalg til følge og kjente valget ugyldig. Kirkerådet ga derfor påbud om omvalg i henhold til gjeldende regler. I den forbindelse fastsatte Kirkerådet en egen forskrift om gjennomføring av omvalget, hvor det bl.a. ble fastsatt tidspunkt for forhåndsstemmegivning valgting m.m. Kirkerådet fastsatte dette med hjemmel i Kirkerådets myndighet til å gi utfyllende regler for valget og hjemmelen til å gjøre unntak fra bestemmelser i de kirkelige valgreglene. Kirkerådet foreslår å ta inn en egen hjemmel for at dette, jf. forslag endring i § 12-4, for å tydeliggjøre at dette skal gjøres ved omvalg.

3.10 Mindre forenklinger, presiseringer og språklige justeringer

Kirkerådet foreslår å forenkle regelverket ved å oppheve enkelte bestemmelser. De gjeldende reglene inneholder noen bestemmelser som enten er overflødige eller regulert i annet regelverk. Nåværende §§ 1-3, 1-4 og 1-5 er nå regulert i kirkeordningen, og kan derfor oppheves. Det samme gjelder nåværende § 5-2. Nåværende § 6-3 om registrering av nomineringsgrupper og gruppenavn ved menighetsrådsvalg ble ikke benyttet av noen grupper ved valget i 2019. Kirkerådet

antar derfor at behovet for slik registrering ikke er til stede, og anbefaler derfor å forenkle regelverket ved å oppheve bestemmelsen.

Enkelte steder i regelverket foreslås det å presisere at bestemmelsene regulerer ordinære stemmegivninger og stemmesedler på papir, i motsetning til digitale stemmegivninger og stemmesedler, som er regulert i eget regelverk.

3.11 Frister

I dagens regler er fristen for å levere listeforslag 30. april. Deretter skal valgstyre og valgråd godkjenne listene innen 5. mai. Det er en del jobb med å sikre at listene oppfyller kravene, i noen tilfeller trengs det også dialog med listens tillitsvalgte for å justere listen så den oppfyller kravene. Dette er en prosess som tar noe tid og fem dager viste seg å være for lite. Det er ikke mulig å flytte fristen for godkjenning av listene senere, da det allerede er knapt med tid for å forberede trykking av stemmesedler. Det foreslås derfor å flytte fristen for å levere listeforslag en måned tidligere til 31. mars. Det blir da samme frist som ved kommunevalget. Denne endringen er allerede vedtatt i forskrift om regler for valg av prest og lek kirkelig tilsatt, og foreslås å gjelde også for alle andre valg.

Når fristen for å levere listeforslag flyttes tidligere må også fristene som kommer i forkant av dette flyttes noe. Det gjelder fristen for å oppnevne nominasjonskomité og forslagsfristen for forslag til kandidater, som foreslås flyttet fra 1. mars til 1. februar. Det gjelder også fristen for å kunngjøre oppfordring om å stille liste og oppfordring om å fremme kandidater som foreslås flyttet fra 1. januar til 15. desember i året før valgåret.

For de valgene som har supplerende nominasjon foreslås det at fristen for supplerende nominasjon blir kl. 12 den 15. mai. Fristen for å godkjenne et forslag om supplerende nominasjon blir 20. mai. Da er det fortsatt tid til å få med disse kandidatene på stemmeseddelen før grunnlagsdata for valget skal være klart 1. juni.

Frist for innlegging av grunnlagsdata i valgmodulen 1. juni ble praktisert ved valget i 2019, men var ikke regelfestet. Det foreslås nå å ta inn en bestemmelse om dette i reglene. Grunnlagsdata vil si informasjon om tid og sted for forhåndsstemming og valgting, i tillegg til valglister og kandidater.

3.12 Fødselsår på stemmesedlene

Stemmesedler ved de ulike kirkevalgene har hatt ulike bestemmelser om det skal oppgis alder eller fødselsår på stemmeseddelen. Fordi det nå skal gjennomføres digitale valg må dette være likt for alle valg. Det foreslås at alle stemmesedler skal oppgi fødselsår.

3.13 Andel under 30 år på listeforslag

Dagens regler sier at listeforslag ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal inneholde minst 20 prosent kandidater under 30 år. For menighetsrådsvalg er det en tilsvarende bør-bestemmelse. Ved valget i 2019 la Kirkerådet til grunn en tolkning om at det bare var de som ikke var fylt 30 år på valgdagen som talte med i kvoten for under 30. For å gjøre arbeidet med beregning av andel unge enklere foreslås det at det er fødselsår som teller og at de som har fylt 30 år i løpet av valgåret teller med i antall under 30. Det er enklest å forholde seg til et helt årskull som enten er innenfor eller utenfor en regel.

3.14 Tidspunkt for fratredelse av stilling – betydning for valgbarhet

I gjeldende regler er det fastsatt i bestemmelsene om valgbarhet for henholdsvis leke, prester og lek kirkelig tilsatte, samiske representanter og døvemenighetenes representant at «Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen på valgdagen». Samtidig er det fastsatt i reglene om leke at «Dersom en kandidat ikke er valgbar på grunn av sin stilling, må det legges ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil ha fratrudd stillingen når bispedømmeråd og Kirkemøtet trer i funksjon». Det er tilsynelatende en motstrid mellom disse bestemmelsene. Kirkerådet avklarte i 2019 gjennom en tolkningsuttalelse av 31. januar 2019 at utgangspunktet er at en person er utelukket fra valg om vedkommende innehar stillingen på valgdagen, men at en person i prestestilling eller lek kirkelig stilling likevel vil være valgbar ved valg av leke medlemmer dersom vedkommende legger ved en erklæring om at vedkommende vil ha fratrudd stillingen når bispedømmeråd og Kirkemøtet trer i funksjon.

Bakgrunnen for dette er at kirkevalgreglene bygget på valgloven på dette punkt, men valgloven har gjort forskjell på hva som gjelder ved stortingsvalg og ved valg til kommunestyre og fylkesting. Ved stortingsvalg er følgende fastsatt i bestemmelsen om valgbarhet: «Om en person skal utelukkes fra valg til Stortinget avhenger av om vedkommende innehar stillingen på valgdagen», jf. valgloven § 3-1 (3). Ved valg til kommunestyre og fylkesting er følgende fastsatt i bestemmelsen om valgbarhet: «Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen når fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon», jf. valgloven § 3-3 (5).

Kirkerådet ser behov for å presisere i regelverket at om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen når bispedømmeråd og Kirkemøtet trer i funksjon. Mellom valgdagen i september og tidspunktet bispedømmerådet og Kirkemøtet trer i funksjon 1. januar året etter valgåret, går det flere måneder. En presisering av at vedkommende må ha fratrudd stillingen når bispedømmeråd og Kirkemøtet trer i funksjon, vil gi de leke medlemmene mulighet til å kunne velge blant de leke medlemmene som endrer kategori fra prest eller kirkelig tilsatt mellom valgdagen og funksjonstiden starter. Det vil gi dem en større bredde å velge blant. En person har en stilling i form av et engasjement eller vikariat som utløper før rådets funksjonstid, bør kunne velges innen den kategorien vedkommende vil ha når rådet trer i funksjon. Alternativet ville være at vedkommende i realiteten ville kunne være avskåret fra stille til valg som bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dersom vedkommende stilte som prest eller lek

kirkelig tilsatt ut fra hvilken kategori vedkommende var i på valgdagen og ble valgt, ville vedkommende i så tilfelle måtte tre ut av rådet på grunn av tapt valgbarhet før funksjonstiden trer i kraft.

Kirkerådet foreslår derfor å endre dette gjennomgående i alle regelsettene, slik at det blir funksjonstiden for bispedømmerådet og Kirkemøtet som blir avgjørende.

3.15 Andre endringer

I forbindelse med registrering av nomineringsgrupper, innlevering av listeforslag fra uregistrerte nomineringsgrupper, forslag om supplerende nominasjon og i enkelte andre sammenhenger, er det et krav om at slike dokumenter skal være egenhendig underskrevet. I utgangspunktet er det da krav om skrift på papir, men Kirkerådet har likevel godtatt elektroniske skanner av underskriftene. Kirkerådet foreslår å presisere at «Underskrifter på listeforslag kan leveres som skrift på papir eller som skannet dokument.»

Underskrifter fra listens tillitsvalgte vil være offentlige, mens underskrifter fra personer som skriver under på en erklæring om registrering av nomineringsgrupper eller listeforslag fra uregistrerte nomineringsgrupper, vil være underlagt taushetsplikt. Det er derfor viktig at eventuelle skannede underskrifter sendes elektronisk på en måte som ivaretar kirkens forpliktelser på personvern. Kirkerådet kan kontaktes via eDialog, en sikker kanal hvor man kan sende sensitive personopplysninger til Kirkerådet.

3.16 Høringsspørsmål

Støtter du/dere forslaget til nye frister? Ja / Nei / Vet ikke / Ingen mening.

Har du/dere merknader til forslag til nye frister?

Har du/dere merknader til de andre spørsmålene behandlet i kapittel 3?

Har du/dere andre merknader til arbeidet med kirkevalgreglene?

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til endring i kirkeordningen medfører ingen økonomiske konsekvenser. Forslaget om å redusere antallet varamedlemmer vil kunne forenkle nominasjonsprosessene noe ved at det blir færre kandidater nominasjonskomiteene må få til å stille til valg.

Forslagene til endringer i regler for nominasjonskomiteen og Nominasjonskomiteens liste er justeringer som skal bidra til å tydeliggjøre ansvarsfordelingen mellom de ulike aktørene. De er ikke forventet å ha økonomiske og administrative konsekvenser. De to modellene for utbetaling av listestøtte til Nominasjonskomiteens liste vil utgjøre noe forskjell i det administrative arbeidet i Kirkerådet, der det å utbetale en samlet sum til en enhet vil være betraktelig mindre arbeidskrevende enn å håndtere refusjonskrav fra hver enkelt kandidat.

Ved kirkevalget i 2019 utbetalte Kirkerådet 39,6 millioner kroner i tilskudd til kirkevalg gjennomføring lokalt. Disse midlene dekker kostnader valgstyrene har ved gjennomføringen av kirkevalget.

Forslaget til nye regler for forhåndsstemmegiving vil stille krav til at valgrådene lokalt kan stille opp med lokale og minst to personer til å bemanne dette på det fastsatte, nasjonale tidspunktet, i forbindelse med en gudstjeneste og ellers to timer i uken. Samtidig tas kravet til å ha forhåndsstemming på et kirkekontor i ordinær åpningstid bort. Det vil nok oppleves forskjellig fra sted til sted om dette totalt sett innebærer mer eller mindre tidsbruk til forhåndsstemming. Mer av tidsbruken til forhåndsstemming vil skje utenfor ordinær arbeidstid. Dette kan gjøre det dyrere og vanskeligere å bruke tilsatte som stemmemottakere, men kan gjøre det enklere å bruke frivillige til denne jobben.

Hvis mange avgir stemme digitalt, vil det bli færre fysiske stemmesedler å telle opp. Dette vil innebære en besparelse for menighetene.

Forslaget om endring i reglene for supplerende nominasjon vil medføre noe ekstra arbeid med kunngjøring og håndtering av eventuelle forslag for de valgstyrene som etter dagens regler ikke hadde behovd å åpne for supplerende nominasjon. Samtidig er den nye ordningen mer forutsigbar, siden alle sokn nå skal kunngjøre muligheten for supplerende nominasjon, og man da kan legge det inn i planene.